

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра міжнародних відносин

СИЛАБУС

Нормативного освітнього компонента
**«Теоретичні та методологічні проблеми дослідження комунікації
в міжнародних відносинах»**

Підготовки Доктора філософії (PhD)

галузі знань С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини

Спеціальність С3 Міжнародні відносини

Освітньо-наукової програми Міжнародні відносини та стратегічні комунікації України та ЄС

Луцьк – 2025

Силабус освітнього компонента «Теоретичні та методологічні проблеми дослідження комунікації в міжнародних відносинах» підготовки докторів філософії (PhD) галузь знань С Соціальні науки, журналістика та інформація та міжнародні відносини, Спеціальності С3 Міжнародні відносини, освітньо-наукової програми «Міжнародна відносини та стратегічні комунікації України та ЄС»

Розробник: д. політ. н., проф. Шуляк А.М.

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:
проф. Шуляк А. М.

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри міжнародних відносин, протокол № 1 від 01 вересня 2025 р.

Завідувач кафедри:

доц. Вознюк Є. В.

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика освітнього компонента
форма навчання: денна	доктор філософії (PhD) галузь знань С Соціальні науки, журналістика та інформація та міжнародні відносини, Спеціальність С3 Міжнародні відносини, освітньо-наукова програма «Міжнародна відносини та стратегічні комунікації України та ЄС»	Нормативна
Кількість годин/кредитів: 90/3		Рік навчання: 1
		Семестр: 1
ІНДЗ: немає		Лекції : 10 год.
		Практичні (семінарські): 20 год.
		Консультації 6 год.
	Самостійна робота: 54 год.	
	Форма контролю: іспит.	
Мова викладання		<i>Українська</i>

II. Інформація про викладача

ПП Шуляк Антоніна Миколаївна

Науковий ступінь доктор політичних наук

Вчене звання професор кафедри

Посада Декан факультету міжнародних відносин, професор кафедри міжнародних відносин

Контактна інформація antonina.mytko@vnu.edu.ua

Дні занять <https://ps.vnu.edu.ua/cgi-bin/timetable.cgi>.

III. Опис освітнього компонента

Анотація ОК. Освітній компонент спрямований на формування у здобувачів PhD системного розуміння теоретичних парадигм і методологічних підходів до дослідження комунікації в міжнародних відносинах. Курс поєднує класичні теорії міжнародних відносин із сучасними підходами до аналізу стратегічних комунікацій, інформаційної політики, публічної дипломатії та цифрових трансформацій глобального порядку. Курс орієнтований на підготовку здобувачів до самостійного проведення дисертаційного дослідження у сфері комунікації в міжнародних відносинах, формування концептуальної рамки та обґрунтування методології власної наукової роботи.

Пререквізити. -

Постреквізити. Міжнародний вимір стратегічних комунікацій, Стратегічні комунікації ЄС, Державні стратегічні комунікації України

Мета і завдання освітнього компонента.

Мета викладання дисципліни: вивчення теоретичних та методологічних дослідження комунікації в міжнародних відносинах.

Завдання: ознайомлення здобувачів з теоретичними та методологічними проблеми дослідження комунікації в міжнародних відносинах. В результаті вивчення курсу здобувачі повинні сформулювати та навчитись правильно використовувати понятійно-категорійний апарат, що використовується в науці про комунікацію. Також здобувачі повинні розуміти зміст основних концепцій, покладених в основу різних теоретичних напрямків дослідження масової комунікації, навчитись знаходити взаємозв'язок між

різними підходами та науковими школами, що досліджують комунікацію, отримати практичні навички аналізу комунікативної діяльності: міжособистісної, групової, організаційної, на загальносуспільному рівні. Окрему складову курсу складає прикладний аналіз підходів до розуміння політичної, міжкультурної, міжнародної, стратегічної комунікації

Компетентності. Програмні результати навчання. Soft skills.

Інтегральна - Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності

ЗК1. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні

ЗК2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК3. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК4. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

Фахові компетентності

СК1. Здатність аргументувати вибір шляхів вирішення завдань професійного характеру у сфері міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій, критично оцінювати отримані результати та обґрунтовувати прийняті рішення.

СК2. Здатність аналізувати та прогнозувати міжнародні відносини у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК3. Здатність використовувати для дослідження міжнародних відносин, суспільних комунікацій та для регіональних студій теоретичні та методологічні підходи політології, економічної та правової науки, міждисциплінарних досліджень.

СК4. Здатність здійснювати прикладні аналітичні дослідження проблем міжнародних відносин та світової політики, суспільних комунікацій, регіональних студій, професійно готувати аналітичні матеріали та довідки.

СК5. Здатність здійснювати дослідження та/або запроваджувати інновації у галузі міжнародних відносин, зовнішньої політики, суспільних комунікацій та регіональних студій.

СК 6. Здатність будувати і досліджувати моделі процесів у сфері міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій.

Програмні результати

ПРН 1. Здійснювати пошук, аналіз та критичне осмислення інформації з різних джерел, продукувати нові ідеї.

ПРН 2. Самостійно планувати, організовувати та здійснювати наукові дослідження актуальних проблем міжнародних відносин, визначати наукові проблеми, готувати аналітичні матеріали та наукові доповіді, здійснювати їх оприлюднення.

ПРН 3. Оперувати ключовими теоріями, концепціями і методами дослідження міжнародних безпекових проблем, управління та врегулювання міжнародних конфліктів в сучасному світі.

ПРН 4. Застосовувати інформаційні технології, сучасні методи моделювання та прогнозування із використанням новітніх прикладних пакетів і програмних продуктів для наукового обґрунтування та підтвердження / спростування гіпотез.

Soft skills.

Критичне та системне мислення – здатність оцінювати теоретичні парадигми та їхню пояснювальну спроможність.

Методологічна рефлексія – уміння обґрунтовувати вибір дослідницьких методів.

Аналітична глибина – здатність працювати з комплексними теоретичними моделями.

Академічне письмо – підготовка статей, розділів дисертації, теоретичних оглядів.

Аргументована дискусія та дебатування – захист наукової позиції.

Навички публічної презентації дослідження – представлення результатів на конференціях і семінарах.

Інтердисциплінарне мислення – інтеграція підходів політології, комунікативістики, соціології та безпекових студій.

Робота з великими масивами інформації – структуризація теоретичних джерел і даних.

Самоорганізація та наукове планування – розробка дослідницького дизайну.

Етична відповідальність та академічна доброчесність – дотримання міжнародних стандартів дослідження.

III. Структура освітнього компонента

№	Назва тем	Розподіл годин				Форма контролю/ Бали	
		л	с	кон сул	с/р		
Змістовий модуль I.							
«Теоретичні та методологічні основи вивчення комунікацій»							
1	Комунікація як категорія теорії міжнародних відносин: еволюція підходів.	9	2	2		5	ДС/ 10 б
2	Комунікативний поворот у теорії міжнародних відносин: від матеріалізму до дискурсивного конструювання реальності.	9		2	2	5	ДС/ 10 б
3	Методологія якісних досліджень: дискурс-аналіз, case study, process tracing.	9	2	2		5	ДС/ 10 б
4	Методологічне проектування дисертації: формування гіпотез, вибір методів, обґрунтування наукової новизни	9	2	2		5	ДС, РЗ/К/ 10 б
5	Кількісні та змішані методи: контент-аналіз, аналіз великих даних, мережевий аналіз	7		2		5	ДС, РЗ/К/ 10 б
Змістовий модуль II. «Практика комунікацій»							
6	Інформаційні війни, гібридні загрози та комунікаційна безпека	9	2	2		5	ДС/ 10 б
7	Стратегічні комунікації як інструмент зовнішньої політики держав і міжнародних організацій	10	2	2		6	ДС/ 10 б
8	Наративні стратегії держав і міжнародних організацій у формуванні міжнародного порядку (кейс European Union та NATO)	10		2	2	6	ДС, РЗ/К/ 10 б
9	Мережевий підхід та цифрова аналітика: big data, соціальні платформи і міжнародна політична комунікація	10		2	2	6	ДС/ 10 б

10	Цифрові платформи та алгоритмічна комунікація у глобальній політиці	8		2		6	ДС/ 10 б
	Всього 90 годин	90	10	20	6	54	100 б

Форми контролю*: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо здобувача освіти. Відвідування лекційних та семінарських (практичних, лабораторних) занять є обов’язковим. Максимально допустима кількість пропусків — 3 заняття без поважної причини. У разі пропуску занять з поважних причин (хвороба, участь у програмах академічної мобільності, навчання за кордоном тощо), підтверджених відповідними документами, здобувач освіти має право на відпрацювання пропущеного матеріалу у формах, визначених викладачем. Викладач дотримується принципів академічної доброчесності, об’єктивності та неупередженості в оцінюванні результатів навчання.

Політика щодо академічної доброчесності. Нульова терпимість до списування та плагиату. Усі види навчальної діяльності (практичні, лабораторні роботи, модульні контрольні роботи, ІНДЗ, письмові завдання) виконуються на засадах академічної доброчесності відповідно до законодавства України та внутрішніх нормативних документів університету. Забороняються: плагиат; самоплагиат; списування; фабрикація або фальсифікація результатів; несанкціоноване використання допоміжних матеріалів. У разі виявлення порушень академічної доброчесності відповідна робота не зараховується і підлягає повторному виконанню або оцінюється в 0 балів.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Усі види навчальних завдань виконуються у визначені силабусом або викладачем терміни. Порушення дедлайнів без поважної причини може призвести до зниження оцінки або незарахування роботи. Перескладання практичних, лабораторних та інших видів робіт можливе лише за наявності поважних причин, підтверджених відповідними документами (лікарняний лист, підтвердження участі в міжнародних освітніх програмах, академічній мобільності тощо)..

Можливість визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та інформальній освіті. Результати навчання, здобуті у процесі формальної, неформальної або інформальної освіти (онлайн-курси, тренінги, сертифіковані програми, стажування, міжнародні освітні проєкти), можуть бути визнані відповідно до встановленого в університеті порядку за умови їх відповідності програмним результатам навчання освітнього компонента. Рішення про зарахування приймається комісією на підставі поданих здобувачем освіти підтверджених документів.

Можливість отримати додаткові (бонусні) бали. Здобувач освіти може отримати додаткові (бонусні) бали (у межах, визначених силабусом) за: участь у наукових конференціях, круглих столах, семінарах з тематики курсу; підготовку та публікацію наукових матеріалів; участь у проєктах, пов’язаних з інформаційно-аналітичною діяльністю, стратегічними комунікаціями та міжнародними відносинами; виконання додаткових аналітичних або дослідницьких завдань за погодженням із викладачем

V. Підсумковий контроль

Підсумковий контроль проходить у формі іспиту. Іспит виставляється автоматично за умови, якщо здобувач виконав усі види навчальної роботи, які визначені програмою

навчальної дисципліни та отримав не менше 75 балів. У випадку незадовільної підсумкової оцінки, або за бажанням підвищити рейтинг, студент може добрати бали, переробивши певний вид робіт. Загальна сума балів за курс – 100. Оцінка за освоєння курсу виставляється згідно шкали оцінювання.

Питання до іспиту.

1. Поняття комунікацій.
2. Види та характеристика комунікацій. «Інформація» та «дезінформація».
3. Вербальна та невербальна комунікація.
4. Інформаційна політика, комунікаційна політика.
5. Національний інформаційний простір.
6. Глобальний інформаційний простір. Інформаційне суспільство.
7. Періодизація вивчення засобів масової комунікації.
8. Функції засобів масової комунікації. Інформаційні інститути та інституції.
9. Поняття та специфіка політичної комунікації.
10. Комунікативний аспект політики.
11. Аспекти взаємодії ЗМК та влади.
12. Функції ЗМК у політичній сфері.
13. Форми взаємодії місцевої публічної влади та регіональних ЗМК.
14. Політичне маніпулювання та заангажованість медіа-простору. Дифамація.
15. Модель «Стимул-Реакція» Ф. Ессера та Г. Брозіуса. Модель «О-С-О-Р» В. Шульца.
16. Теорію «магічної кулі» М. Хоркхаймера, Т. Адорно.
17. Лінійна концепція Г. Лассуелла.
18. Теорія двоступеневого розповсюдження інформації.
19. Засновники П. Лазарфельд, Б. Берельсон і Х. Годе.
20. Теорія двоциклічного потоку інформації за В. Трольдалем.
21. Системи взаємодії влади та народу Г. Почепцова.
22. Інтегративна модель задоволення від використання ЗМК Ф. Палмгріна.
23. «Спіраль замовчування» Е. Ноель-Нойман.
24. Модель використання та задоволення Е. Катц.
25. Поняття міжкультурної комунікації.
26. Глобалізація та проблеми міжкультурної комунікації.
27. Комунікація – особистісний, інституційний, громадський, та національний виміри.
28. Міжкультурні бар'єри. Типи культур.
29. Типи комунікативної поведінки.
30. Вплив культурних розбіжностей на формування міждержавних двосторонніх та багатосторонніх відносин. Міжкультурні бар'єри.
31. Міжнародна комунікація – особистісний, інституційний, громадський, та національний виміри.
32. Інформаційна безпека.
33. Інформаційно-психологічні війни.
34. Інформаційна безпека в діяльності міжнародних організацій.
35. Міжнародний інформаційний тероризм і кіберзлочинність.
36. Публічна дипломатія.
37. Культурна дипломатія.
38. Іміджева дипломатія та брендинг.
39. Віртуальна дипломатія
40. Медіа-дипломатія
41. «Меми». «Тролінг»
42. Історія виникнення мему. Роль мемів у міжнародних відносинах.
43. Використання мемів політичними лідерами.

44. Феномен «тролінгу». Тролінг: історія виникнення та його роль у міжнародних відносинах.
45. Специфіка політичного тролінгу.
46. Поняття стратегічних комунікацій.
47. Компоненти системи стратегічних комунікацій.
48. Стратегічні комунікації (StratCom).
49. Стратегічні комунікації НАТО.
50. Стратегічні комунікації ЄС.
51. Стратегічні комунікації України.
52. Стратегічні комунікації під час COVID-19.
53. Протидія дезінформації РФ.
54. Поняття соціальних мереж. Функція соціальних мереж.
55. Соціально-комунікаційні технології.
56. Інтернет-технологій у зовнішньополітичній діяльності держави.
57. Комунікація в системі міжнародних відносин.
58. Соціальні медіа та Інтернет як нова реальність у МВ.
59. Міжнародна комунікаційна асоціація (ICA).
60. Американська асоціація зв'язку (ACA).
61. Національна комунікаційна асоціація (NCA).
62. Чиказька школа соціології та дослідження комунікацій Герберта Блюмера, а Кулі, Джона Дьюї, Джорджа Герберт Міда та Роберта Е.
63. Комунікаційна школа Гарольда Лассвелла. Курт Левін і Карл Говланд та Школа динаміки груп та масових комунікацій.
64. Лазарсфельд і Стентон та соціальні комунікації.
65. Наукова школа Вільбура Шрамма.
66. Сучасні школи комунікації.
67. Українські школи комунікації.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
0–59	Незадовільно	Fx	Необхідне перескладання

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Методичне забезпечення:

1. Шуляк А., Єлова Т. Стратегічні комунікації спецслужб як вектор протидії деструктивним впливам. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*, 2023, №3(17). С. 203-215. DOI <https://doi.org/10.29038/2524-2679-2023-03-203-215>.

2. Шуляк А. Євроінтеграція як вектор захисту національних інтересів крізь призму російсько-української війни. *Wojna Rosji z Ukrainą i Zachodem: Prace Monograficzne / Redakcja naukowa S.Wasiuta, T.Wójtowicz. Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie*, 2024. P. 259-280.

3. Shuliak A. The impact of the 4.0 technological revolution on the hybrid war of the russian federation in Ukraine. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research. Special Issue (12/02-XXX.)*. р. 159-164. 2022
http://www.magnanimitas.cz/ADALTA/120230/papers/K_15.pdf.

4. Шуляк А. Публічна дипломатія та зв'язки з громадськістю як компоненти стратегічних комунікацій ЄС. *Стратегічні комунікації ЄС: протидія деструктивним впливам: кол. моногр. / за заг. ред. д-ра політ. наук, проф. Н. Карпчук. Луцьк: Вежа-Друк*, 2023. С.128-144. ISBN 978-966-940-489-3

5. Шуляк А. Досвід ЄС під час COVID-19: найкращі практики комунікації та особливості менталітету. *Стратегічні комунікації ЄС: протидія деструктивним впливам: кол. моногр. / за заг. ред. д-ра політ. наук, проф. Н. Карпчук. Луцьк: Вежа-Друк*, 2023. С.158-169. ISBN 978-966-940-489-3

6. Shuliak A. M.Kunytskyu, I.Konstankevych Use of "the other / alien" image in the strategic communications of the Russian Federation during the russian-ukrainian confrontation (2014-2021). *Przegląd Strategiczny, Wydawnictwo Naukowe WNPiD UAM, Poznań*, 2021. Issue 14. P. 195-210.

Основна

1. Стратегічні комунікації ЄС: протидія деструктивним впливам: кол. моногр. / Н. П. Карпчук, Б. М. Юськів, А. М. Шуляк, С. В. Федонюк, Н. О. Шуляк; за заг. ред. Н. Карпчук. Луцьк: Вежа-Друк, 2023. ISBN 978-966-940-489-3.
<https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/22712>

2. Піпченко Н. Європейські комунікації. Навчальний посібник. Київ: Вадекс, 2021, 136 с

3. Karpchuk N. Information and Communication policy in a Wartime: the Case of Ukraine. *Historia i Polityka*, № 40 (47), 2022, P. 125-140.

4. Медіаграмотність під час війни: теорія, методика, інтерактив. Навчальний посібник / за заг. ред. О. Волошенюк, В. Іванова. Київ : Академія української преси, Центр вільної преси, 2023, 68 с.

Додаткова

1. Інформаційно-аналітична діяльність у міжнародних відносинах: Навч.-метод. комп. для студ. підготовки бакалавра галузі знань 29 Міжнародні відносини, спеціальності 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії, освітніх програм «Міжнародні відносини», «Міжнародна інформація та суспільні комунікації» / А. М. Шуляк, Н.О. Шуляк. Луцьк: ВНУ ім. Лесі Українки, 2022. 52 с.

2. Аналіз та прогнозування зовнішньої політики країн та регіонів: Навч.-метод. комп. для студентів підготовки бакалавра галузі знань 29 Міжнародні відносини, спеціальності 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії, освітніх програм «Міжнародні відносини», «Міжнародна інформація та суспільні комунікації» / А. М. Шуляк, Т.А. Єлова. Луцьк: ВНУ ім. Лесі Українки, 2022. 25 с.

3. Serhii Fedoniuk, Nataliia Karpchuk, Bohdan Yuskiv. Ukraine's Information Security Policy: on the Crossroads between the West and Russia. *Czech Journal of Political Science/Politologický časopis*, 2023, 3/23, pp. 161-182. DOI: 10.5817/PC2023--3-184

4. Карпчук Н. Міжнародна інформація та суспільні комунікації. Електронний курс, 2022. URL: <https://teams.microsoft.com/l/team/19%3a0c1efb40456b4d40a4571e91a58ac705%40thread.tacv2/conversations?groupId=4e1518c8-3502-4d1f-bf48-3615c644b8df&tenantId=79cf2153-dcef4e36-ab8c-89480b2366aa>
  5. Дяченко О. В. Основні моделі політичної комунікації та їх прояви в сучасну епоху. Вісник Донецького національного університету імені Василя Стуса. Серія політичні науки <https://jvestnik-politology.donnu.edu.ua/article/view/12791>.
  6. Піпченко Н.О. Європейські комунікації. К. : ВАДЕКС, 2021. 136 с
  7. Макаренко Є. А. Стратегічні комунікації в міжнародних відносинах. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/3117
- Українські соціальні мережі : специфіка та проблеми функціонування URL: http://politicus.od.ua/5_2020/16.pdf